ANY LIV.—BATALLADA 2766 BARCELONA 23 DE JUNY DE 1922

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SEMANA

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA
NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, núm. 20, botiga
TELÈFON A. 4115. — BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona cada trimestre: ESPANYA, pessetes 1'50. — ESTRANGER, 2'50

La pauta enganyosa

Els obrers catalans i sobre tot els obrers barcelonins, passen per un període de depressió societària. Es això la conseqüència de les febrades de temps enrera. Les equivocacions d'uns quants, ara les paga tota la classe treballadora. De la potent organització del Sindicat únic només en queden ruïnes, amb l'excepció d'alguns sectors que s'han salvat del naufragi.

Però la classe patronal cauria en un error gravíssim si cregués que l'actual període de depressió societària ha d'ésser utilitzat per a suprimir els aventatges que en els temps de lluita encesa aconseguiren els obrers. Hi ha molts patrons que pensen: «Ara els obrers estan debilitats i desorganitzats. Aquesta és l'hora de treure'ls les concessions fetes sota la pressió de les vagues i de les pistoles».

Heu's aquí un procediment perillós. Heu's aquí un càlcul completament errat. Si els patrons inicien una reacció en el règim del treball, lluny de consolidar els resultats que per aquest camí obtinguin, provocaran la rebrostada més ràpida i més potent de l'agitació obrera. La pausa d'ara és provisional; i el món, a través dels períodes contradictoris, fa el seu camí. Les caixes de cabals no poden barrar-lo per sempre.

Un vell republicà passà

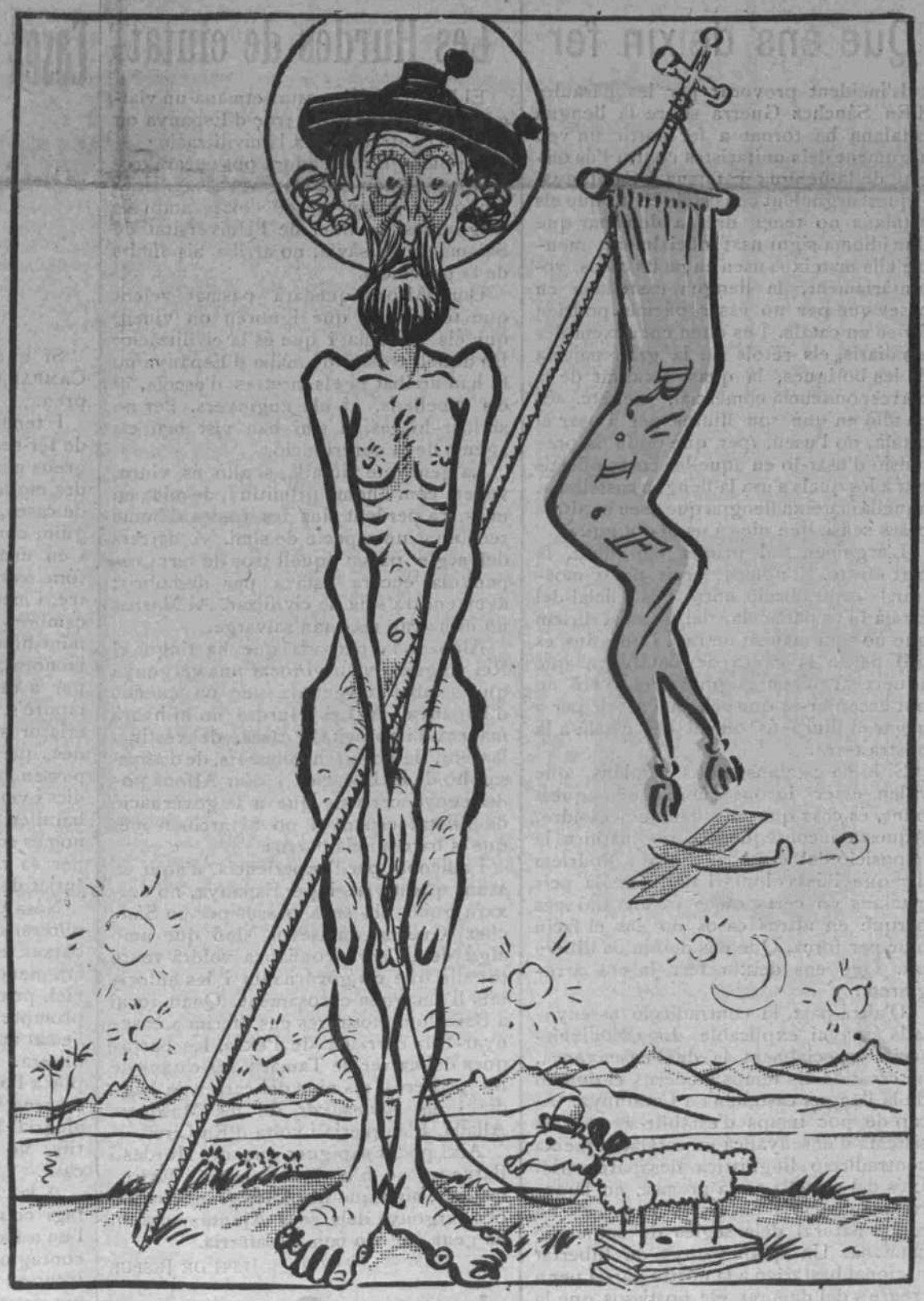
El pas d'En Blasco Ibáñez, per Barcelona, ens ha fet pensar, tristement, en l'època airosa del resorgiment republicà, quan, en soca vella varen nàixer branques noves. Vivia En Pi, vivia En Salmerón, vivien la major part dels krausistes, és a dir, el nucli auster dels filòsofs republicans, i sorgien, una nova generació, homes de tremp, lírics i enèrgics, un Lerroux o un Blasco Ibáñez. Foren els darrers conspiradors. Foren els darrers mosqueters de la República. Després, els que eren febles, com En Lerroux, visqueren parasitàriament. Els que eren forts, com En Blasco, se llençaven a córrer món, cercant la fortuna, i trobant-la, finalment.

Quan l'altre dia conversàrem amb ell, ens tornà a repetir la seva fe:

—Jo sóc, jo seré sempre republicà, ara més que mai, quan la glòria i la riquesa, m'han fet veure de més aprop, i més petits, als poderosos, reis o nobles.

Ha pogut donar-se aquest cas, no freqüent a Espanya, de l'home ric que perdura en la seva devoció republicana, perquè En Blasco, no fou cap arrivista, ni aventurer. Els seus orígens són universitaris, la seva contextura, literària, les seves arrels, llevantines, sense haver d'anar a uns altres pobles a clamar l'evangeli republicà. Era l'home lletrat, l'home artista, l'home amb els peus tocant en la seva terra. Per això va triomfar, i per això va conseguir aquell punt dolç que'l permetia ésser home d'acció revolucionària, sense ésser agitador, i home de literatura sense endinsar-se en la xavacaneria populatxera.

SANT JOAN ESPANYOL, MARTRE

No sols et carreguen el bè, que tu no t'has de menjar, sinó que et deixen amb la pell i l'òs!...

Els que resten i els que arriben, En Lerroux o l'Indaleci Prieto, no tenen ni el valor intel·lectual, ni el fisiològic d'En Blasco. No tenen, tampoc, la seva fe. L'altre dia escoltant d'un home, no civil, la possibilitat d'un moment revolucionari, cridà espontàneament: «Avisin! Jo seria per l'únic que avui, me faria arriscar bens i vida.» Col·loquin en la situació d'En Blasco Ibáñez, ple d'honors i de benestar, an En Lerroux, an En Prieto, a molts altres directors populars, quin d'ells seria capaç de repetir aqueixes paraules?

I és que En Blasco molt segle XIX, d'aquest segle calificat d'estúpid, per un estúpid, per En Lleó Daudet, posseïa el sentimentalisme creador. Ell era l'impulsor, l'animador. Líric, gesticulador, un incoherent, però animador i amb afany de realitzacions immediates. No laborava en terres estranyes, sinó en la pròpia. No's desplaçava, sinó que s'hi fixava, s'hi arrelava. A la seva manera, era un nacionalista, amb l'aventatge per a nosaltres, catalans, que el seu doctrinarisme era federalista, i la seva llengua nadiva, la catalana en la seva forma valenciana.

Amb En Blasco Ibáñez, varen emigrar moltes possibilitats. Per a la República, i qui sap, si per a Catalunya. Jo un dia li vaig sentir dir que s'estimava més Ulises, el mediterrà, que Don Quixot, el manxec. I això ja era el començament d'un credo nostre.—PARADOX

— Nosaltres també som a Les Hurdes i cap personatge vé a visitar-nos.

Que ens deixin fer

L'incident provocat per les paraules d'En Sánchez Guerra sobre la llengua catalana ha tornat a fer sortir un vell argument dels unitaristes contra l'ús oficial de la llengua catalana a Catalunya. Aquest argument consisteix en dir que els catalans no tenen dret a demanar que llur idioma sigui usat oficialment, mentre ells mateixos usen en molts casos, voluntàriament, la llengua castellana en coses que per no ésser oficials podrien fer-se en català. I es citen com exemples els diaris, els rètols de la gran majoria de les botigues, la quasi totalitat de la correspondència comercial, etc. etc. «Si en allò en què sou lliures per a usar el català, no l'useu, ¿per què teniu la pretensió d'usar-lo en aquelles coses oficials per a les quals s'usa la llengua castellana, aquella mateixa llengua que useu en altres coses sense que ningú us hi obligui?»

L'argument, al primer cop d'ull, fa cert efecte. Si només servís per a mostrar la contradicció entre l'ús oficial del català i l'ús particular del castellà, diríem que no està mancat de raó, i que fins és útil per a la causa de Catalunya que aqueix argument sigui retret. Però no pot acceptar-se que se'l faci servir per a negar el lliure ús oficial del català a la nostra terra.

Si hi ha catalans, molts catalans, que volen ésser inconseqüents en aquest punt, és cosa que ells han de resoldre. Aquesta inconseqüència no justifica la imposició del castellà. Encara podríem dir que l'ús voluntari del castellà pels catalans en certs casos és una raó més perquè en altres casos no ens el facin usar per força. Que ens deixin en llibertat. Que ens deixin fer. Ja ens arreglarem.

D'altra part, la contradicció assenyalada és avui explicable. La castellanització, especialment la de l'ensenyança, ha creat en els temps moderns el domini de la llengua castellana a Catalunya. Al cap de poc temps d'establir-se un vast sistema d'ensenyança en català, aqueixa contradicció lingüística desapareixeria. L'ús del castellà en la premsa, en la correspondència i en altres coses és un efecte natural dels segles de submissió catalana. Un quants anys de llibertat nacional bastarien a la nostra pàtria per a treure's del damunt els postissos que la desfiguren.—FULMEN

Les Hurdes de ciutat

El Rei ha fet aquesta setmana un viatge a Les Hurdes, un troç d'Espanya on no hi ha entrat encara la civilització.

En plena Extremadura pot encara trobar-se viu l'home de les cavernes. L'Unamuno viu tocant-se de colzes amb els troglodites. La llum de l'Universitat de Salamanca, la sàvia, no arriba als límits de la província.

Don Alfons quedarà pasmat veient que té súbdits que ignoren on viuen, qui els governa i què és la civilització. En aquell trosset de mapa d'Espanya no hi han arribat ni els mestres d'escola, ni els capellans, ni els enginyers. Per no arribar-hi rès, ni s'hi han vist mai els agents de la contribució.

La gent que viu allà, si allò és viure, vegeta com l'home primitiu i, de mica en mica, va perdent fins les traces d'home recobrant un aspecte de simi. A darrers del segle passat aquell tros de terra espanyola encara estava per descobrir; avui encara s'ha de civilitzar. Al Marroc no hi ha cap recó tan salvatge.

Alabem la pensada que ha tingut el Rei volguent veure i tocar una vergonya que sembla inventada per un enemic d'Espanya. A Les Hurdes no hi haurà manera d'improvitzar cases, de vestir a la gent, de portar-hi aliments, de disfressar-ho de civilització, i don Alfons podrà convèncer's de que a la governació de l'Estat espanyol no hi arriben més que'ls barres i els burros.

I alliçonat per l'experiència, d'aquí en avant quant viatgi per Espanya, no deixarà guiar els seus passos per un Sánchez Guerra qualsevol, sinó que amb algú de la seva confiança voldrà veure tot allò que els governants i les autoritats li amaguen curosament. Quan torni a Barcelona nosaltres ens oferim a ensenyar-li la barriada de Pekín, les barraques del carrer de Tamarit, els cataus de les pedreres, els nius del carrer de Migdia i els *boulevards* de les Mosques, Allada, Blanqueria i volta d'En Cirés.

Així podrà sapiguer que de Hurdes i Batuecas no n'hi ha solament a Extremadura, sinó que fins a les grans ciutats, per vergonya dels seus Ajuntaments, hi ha gent que viu com a Cafreria.

JEPH DE JESPUS

Cases barates per a obrers

El doctor Aguadé i Miró, actual president de l'«Ateneu Enciclopèdic Popular», ha donat unes notabilíssimes conferències sobre Cases barates per a obrers. *Invitat per nosaltres a dir-ne alguna cosa als llegidors de* LA CAMPANA, *ens ha respost amb el següent escrit, que publiquem amb gust, perquè el doctor Aguadé és un decidit campió de la causa obrera.*

Sí que poden fer-se, sí, amics de LA CAMPANA, les cases higièniques a bon preu.

I tenen de fer-se. Forçosament tenen de fer-se, si volem salvar a la ciutat de greus perills en l'ordre sanitari i en l'ordre moral. La puja de lloguers, la manca de cases, fa que els nostres obrers tinguin, com única sortida, el rellogament, i en una vivenda que per una família fóra estreta, n'hi viuen dues, tres, quatre, i més també. Viuen com poden, en cambres interiors, sense ventilació, dormint-hi els pares i fills en promisqüitat immoral, robant-se uns als altres l'aire per a respirar, i la llum, i l'espai per a moure's, barallant-se continuament les criatures, i els grans, sobre tot les dones, que resten més temps a casa. Repasseu la secció de «Sucesos» dels periòdics i veureu com l'omplenen cada dia les baralles entre els rellogats, i aquestes només són les que per sa importància, per sa virulència, van al Dispensari i al Jutjat de Guàrdia.

Nosaltres ens envaníem dels nostres obrers. A Barcelona la criminalitat era baixa, el vici, sobre tot l'alcoholisme, era menor que en altres capitals. Però el vici, principalment l'alcoholisme, vindrà prompte si no es posa remei radical a l'estat actual, en la qüestió de l'habitació obrera. La casa insana, la casa bruta, porta l'obrer a la taverna, perquè a la taverna hi ha l'oblit, hi ha una brutal alegria, hi ha llum, hi han amics divertits, no disputes i males cares com a casa.

A la casa, a més, hi ha la mort, el contagi constant, la malaltia que passa de l'un a l'altre. Quan hi entra una malaltia contagiosa, allí resta fins que ha atacat a tothom, i els morts són a milers; pobles enters es devoren cada any a Barcelona, perquè la llar és insana Jo tinc comptat que'ns costa ben aprop de 4,773 morts de més cada any. Penseu quants pobles no tenen aquest nombre d'habitants!

Per a fer-se la casa sana i a bon preu, sols cal voluntat i sobre tot cor; un xic de cor, no molt, perquè no cal arribar a l'heroisme ni al sacrifici.

Els rics no la faran. Amb una petita despesa més, les cases avui prenen un caient luxós: tripliquen la seva renda. Nostres rics compten molt; no'ls hi té a compte fer cases barates. Té d'ésser la col·lectivitat, la ciutat, qui les té de construir.

Expliquem còm.

L'Ajuntament passat votà dèu milions de pessetes en el pressupost extraordinari, per a dedicar-les a cases barates. Avui, aprovat ja pel Govern el permís de carregar en una dècima la contribució, té de gastar-se forçosament aquesta quantitat per l'obra a que's destinà. Si l'Ajuntament emprèn amb ella l'edificació de cases, serà molt migrat el fruit, no solucionarà res; però si compra solars per a construir grans casals, la solució del problema de la llar pot ésser un fet.

Sobre els solars, l'Estat, en la nova llei de cases barates, hi prestava el 70 per 100 del valor de l'edificació total a l'interès del 3 per 100 que pot ésser rebaixat al 2 per 100. Mancarà un 30 per 100, que tant si l'obra és empresa per la col·lectivitat de veïns que volen habitar la casa, com si és empresa pel Municipi, aquest és el que moralment vé obligat a proporcionar-lo, ja sortint fiador del préstec que puguin fer les entitats bancàries o de l'emissió d'obligacions lliures de tot dret i de tot impost com la llei permet, ja prestant ell mateix els cabals necessaris. El Municipi, per a obtindre aquests diners, té el dret de crear impostos sobre articles sumptuaris, un altre sobre els solars, arribant fins al 75 per 100 dels actuals tipus fixats en la llei substitutiva de consums de 1911, té de dedicar precisament a l'obra la meitat del que importa l'impost de *plus volia*. L'Ajuntament deu i pot fer les cases barates que el nostre poble necessita.

Un altre dia direm com la veiem la casa barata. Avui ens allargaríem massa, o tindríem que limitar-nos, i fóra una llàstima, perquè aquest aspecte té molta importància.

DR. AGUADÉ MIRÓ

Lo que passa

El Banc de Barcelona
o espera'm assentat

Dimarts passat al dematí, hi havia gran renou al Palau de Justícia. Una gentada inquieta i freturosa esperava als corredors, en les escales, en el pati del Palau.

Es que hi havia la vista d'una causa per jutjar a l'autor d'un d'aquests crims que fan posar els cabells de punta?

Res d'això.

Algun procès contra el Noi del Sucre o En Pestaña.

Tampoc.

Un procès escandalós, amb sàtir i menor i *madre desalmada?*

No, que aquests procesos es veuen a porta closa.

De què es tractava doncs?

Del nostre Panamà, del Banc de Barcelona. I per tant, l'espectació no podia ésser més justificada. Quan la butxaca cou, qui és que no's mou?

Hi havia d'haver en la Sala primera de lo civil la vista d'uns incidents promoguts amb motiu de la suspensió de pagaments del Banc de Barcelona. Havia de defensar al Banc el senyor Roig i Bergadá i havia d'impugnar-lo, en nom d'un reclamant, don Amadeu Hurtado, actual degà del Col·legi d'Advocats de Barcelona. (L'Hurtado degà! Ai, senyor i com ens fem vells!).

Però no va passar res, dimarts al dematí al Palau de Justícia. La vista de la causa es va sospendre. La gent agitada i freturosa es va quedar amb un pam de nas. S'en tornà a casa amb les mans a les butxaques (les butxaques buides), perquè la majoria d'aquella gent eren víctimes del *crac* del Banc.

Esperaran un mes, dos mesos, un any, dos anys, per veure el que passa... I no passarà res. Aquí a Barcelona mai passa res...

Es a dir, si que passa... Passen els diners d'uns estalvis fets amb suors i engúnies i privacions, a la butxaca d'uns que no han hagut de suar gaire... I això passa impunement. Encara voleu que passi més?

Les olors de Barcelona
(llegeixi's pudors)

No és una adaptació, ni una traducció lliure (ni esclava) de la famosa obra de Lluís Veuillot *Les odcurs de París*. En Veuillot és massa catòlic per a seguirlo nosaltres. Encara que té un nervi i una fibra i un dalit de combatent, que per a molts radicals nostres voldríem.

Aquí, això de les olors (pudors i molt dolentes) no és una metàfora, com en el llibre d'En Veuillot.

Fa pocs dies anaven una mare i una nena per un carrer de Barcelona. La nena, posant-se la mà al nas, digué: —Ai, quina olor!—No, filleta—digué la mare—quan una olor és bona se'n diu olor, però quan és dolenta se'n diu pudor...

—Ai, quina pudor!—feu la nena.

—Així, filleta apren de parlar.

Nosaltres també, que ja hem après de parlar, direm que Barcelona fa pudor.

—Ai, quina pudor!—hem d'exclamar a cada instant, anant per Barcelona, tant per la vella ciutat com per l'eixampli. De nit, hi ha moments que no es pot aguantar, no es pot sortir a les galeries ni als balcons, és una cosa que fa venir mareig. No la senten els nostres conciutadans, no la senten els nostres regidors?

Totes les flors del Parc de Montjuic no arriben a atenuar-la; tots els diners llençats (o recullits) pels regidors no arriben a esvair-la; tots els perfums del *cocotam* barceloní no arriben a ofegar-la.

Sí, Barcelona fa pudor. Malgrat les noves vies, les noves construccions, les escoles-jardins, les escoles-bosc, els Parcs i les Exposicions, la cultura i el nacionacionalisme, malgrat un cert enlluernament que a tots ens cega o ens fa al menys parpallejar una mica, Barcelona fa una repugnanta pudor de cosa podrida.

Mentre Barcelona faci pudor, no serà, per més que volguem enganyar-nos, la gran ciutat que suposem. I gastar diners en ornaments i aparatoses magnificències, en lluir la façana sense cuidar de netejar l'estable, és una follia i un crim.

Es pintar de vius colors un malalt, per dissimular la malaltia que'l mina. Barcelona, per més que's pinti i es maquilli, té un microbi al pulmó, i el pulmó de Barcelona és «Cà la Ciutat».

Hem dit un microbi? La llista de microbis està impresa i a l'abast de qualsevol barceloní.

Lo que's diu

La conferència sospesa

A Barcelona hi ha un senyor que, des de fa sis anys i un dia, dóna conferències al Centre Excursionista de Catalunya. Les debilitats d'aquest senyor són, segons diuen a l'Ateneu, el menjar torrades d'all-i-oli i el donar conferències.

Una nit plovia, com si En Gual estrenés o hagués vestit als gegants. El senyor de les conferències agafà un cotxe i se'n anà cap a donar la que tenia anunciada.

Arribà al Centre, pujà escales amunt, entrà a la Biblioteca, s'entretingué un moment, passà al saló. Un sol assistent, desafiant als elements, esperava la celebració de l'acte assentat a un recó.

El conferenciant s'hi acostà:

—Caratsus, caratsus! Es veritat que deuria donar la conferència perquè està anunciada, però si a vostè li sembla, com que és sol, si no ho pren com a desatenció, no la donaré.

—Ah, no?

—Oh, ja veurà... sí... és clar... En realitat, vostè té dret a escoltar-la; és a dir, que si vol la donaré...

—Ah! Jo, com vostè vulgui. Com que vaig per hores!...

Era el seu cotxer que, mentre el conferenciant estava a la Biblioteca, havia pujat al Centre per a no mullar-se.

L'àrbitre de l'elegància

Tots els que coneixen an En Manelet Rius i Rius, marquès d'*Olè hola*, com li diuen a l'Ajuntament, saben a quin extrem arriba la seva presumpció. Amic amb qui topa, amic a qui li engega:

—Què li sembla aquest barret? Val vint duros. I aquesta corbata? Es feta a mida i em costa trenta pessetes. Veu aquest coll? Es fet a Brussel·les i val quatre duros...

Un dia va topar amb un cert regidor radical, més impetuós que la tramontana i amb menys corretja que un *cabo de vara*.

—Veu aquest bastó? Té la virolla de platí i val quatrecentes pessetes. Veu aquesta ermilla? Em costa vuitanta duros.

El regidor no's pogué aguantar:

—Veu aquesta camisa? Doncs és de pita i treballada a mà. Val cinquanta duros i és de les que no poden rentar-se; de manera que només duren dos dies... Ja n'he gastat quatrecentes...

Batallades de tot arreu

AL MONT EVEREST

L'home conquerint el món, quina cosa més formosa! Això de tota manera és un dir, ço que vol dir que no val a fer-se masses il·lusions, car si pensem ço costós que és per l'home la seva conquesta, veurem al final que ni l'home és el rei que diuen ni res de tot això.

Mercès al esforç d'una colla d'homes intrèpits que no regategen sacrifici, la humanitat podrà vanagloriar-se d'haver-se possessionat de la famosa alçada del Mont Everest.

Força ens convé que homes desinteressats, que no reparen en deixar els plaers que són costum en nosaltres, procurin adquirir dades ço més exactes possibles de quin és l'estat d'aquestes cimes fins ara inaccessibles

El món cada dia està pitjor Qui no pega per un costat, pega per un altre; qui no enganya a un,

Grup d'expedicionaris que fan l'ascenció al Mont Everest. El maig passat havien arribat a l'alçaria de 8.168 metres

enganya a dos i si pot a tres; la mentida creix... que cal fer, doncs? Fugir! Però, on?

I com una llum salvadora ens parlen del Mont Everest.

Cap allà s'ha dit, que encar és verge, abans que arribi el baf de tanta misèria.

DIFERÈNCIES

Diferències i grans es noten en tot quan hom pot comparar la nostra organització amb la dels demés països.

Mentre aquí, els nostres governs, diem governs perquè sempre són molts els que governen, sols pensen de quina nova manera podran expoliar ço mateix al comerciant, al industrial que a l'obrer, veiem com el govern d'Itàlia, preocupant-se verament de tot ço que dóna vida a l'Estat, dicta lleis que si no són un model, quan menys palesen bona voluntat i sempre val més això que res.

A Itàlia, quan un comerciant o industrial arriba a ésser, per la importància del seu negoci, un valor dins l'Estat, el govern el proveeix d'una tarja que de fet li dóna la categoria de conseller, car no es fa cap llei que de finances tracti, ni conveni comercial, sens que abans no es reuneixi, junt amb el govern, els que estan proveïts de la tarja suara dita, amb dret de discutir amplament ço que és posat a la seva aprovació.

Demés aquesta tarja dóna dret a una cosa que aquí és obra de gegants i d'intrigants: veure al rei i a tota hora i sens necessitat del més mínim protocol.

Això és fomentar la democràcia i a la vegada l'harmonia de les dugues forces que, pel bé de l'Estat, han de portar idèntica orientació.

An aquí també, ja ho crec!

SEGUEIX LA HISTÒRIA

Segueix la història i no pas la història artificial, la feta a gust d'aquell o d'aquell altre, sinó la natural, la que no admet apel·lacions, la que escriuen els fets inexorables.

Tothom, petits i grans, els que tenen com els que no tenen, tots, estem convençuts de que estem en una època de transformació, però també tots fem fins l'últim esforç per a que aquesta no vingui.

La convulsió a casa nostra no ha minvat pas gens. Cada dia són més greus els conflictes que mutuament es plantegen capital i treball, però la indiferència més gran regna arreu.

Davant la tragèdia dels miners espanyols i fins dels que no són miners, s'hi fa silenci, el buit. Els que tenen obligació de donar solucions, no les donen; quins la tenen d'exigir-les, no les exigeixen.

Sembla que tothom estigui decidit a demostrar una tranquilitat que no existeix pas, quedant de fet proclamada aquella imbècil solució de donar temps al temps.

I potser passant temps, aquest mateix ens obligarà a fer la tamborella. I les tamborelles, per més ben fetes que siguin, fan mal al cap i ressenten el cos.

LA PAU I LA PREMSA

De bell nou s'han reunit com qui diu a fer una altra provatura, els que per dret propi s'han eregit en amos i directors del món sencer.

Aquesta vegada és La Haia; veurem l'altra quina serà. Perquè no cal pensar pas que de aquesta nova conferència d'*experts* per més experts que siguin en surti la Pau desitjada. Per mil raons no pot ésser.

No les anomenarem totes mil perquè ni l'espai ni la paciència dels lectors ens ho permet. Però hem de fer constar la més essencial: la nova guerra declarada tan bon punt ha donat començ la reunió, ja que altra cosa no és el menyspreu fet a la premsa.

La premsa ha sigut rebutjada, quaranta periodistes han sigut grollerament insultats que és, com si diguessim, haver insultat a la internacional de la premsa o al revès: la premsa internacional.

Nosaltres sabem per experiència que quan la premsa de casa comença a entossudir-se en que hi ha crisi, n'hi ha. I ai d'ells, si la internacional s'entossudeix en que hi ha guerra, que ja poden fer per cercar la Pau, ja!

UNA NOVA CONQUESTA

Qui mai hagi gosat dir que l'esperit de conquesta que tan cèlebre ha fet a la raça castellana resta mort, que calli i que, convençut de la blasfèmia dita, corri o vagi més que depresa a confessar-se per més que no'n tingui costum, car haurà dit una de les més grosses heretgies que dir-se puguin.

Nosaltres, que tal cosa havíem dit, ens en retractem i més moixos que al noi que li treuen les postres, fem acte de contrició.

L'esperit de conquesta castellà segueix viu, *vivito y coleando* que diriem. I sinó, vegi's i digui's que és aquesta famosa expedició a terres hurdanes, mena de país en estat salvatge mercès al estar inclós en un altre que per civilitzat ha volgut i es vol fer passar.

I encara hi ha més. Ja n'hi ha prou de cridar contra la plutocràcia de quiscuns senyors quan aquests donen mostra de la més ferma democràcia posant-se al front de l'exèrcit que ple de fe i d'amor, va a la conquesta de Les Hurdes, i oblidem, que la cosa s'ho val, que fins a la ultra majoria d'edat, aquest o aquests senyors, no s'hagin donat compte que llurs dominis s'extenien fins a Les Hurdes.

Per fi, Espanya, pot comparar-se a Bèlgica. També allí el rei es posà al front de llurs exèrcits. Primer per defensar, després per reconquerir.

Els aventatges de l'expedició són innombrables. Entre elles pot contar-s'hi la incorporació d'una nova posició al territori nacional. La major repartició de misèria, hi ha coses que com més repartides, menys pesades són. Després, pot donar-se el cas que, a la tornada, per reacció natural, amb el seu queie i tot es donguin compte que, de bona veritat, no Espanya té unes Hurdes, sinó que Les Hurdes tenen a Espanya.

FLAMMARION

L'anyal Assemblea general de la Societat Astronòmica de França celebrà fa poc solemne sessió en homenatge al seu fundador, l'home més gran de l'astronomia contemporània, En Camil Flammarion, en ocasió d'haver arribat aquest als 80 anys.

Tot ço que ha sigut la vida de Flammarion, tot ço considerable de la seva immensa obra, ho palesaren homes, entre altres, com M. Ch. Ed. Guillaume, llorejat amb el premi Nobel de física.

No hi havien pas prous paraules per a demostrar davant l'auditori ansiós d'homenatjar al mestre, el valor d'aquells llibres que han sortit de la mà d'un home mereixedor en èpoques de més elevació esperitual, del tractat de Déu.

Passaren com formant brillant corona d'exímia glòria, el llibre a l'ensemps savi i útil, *Astronomia*

M. Camil Flammarion, homenatjat per la Societat Astronòmica de França, amb motiu d'haver complert 80 anys.

Popular, seguit de *A través de l'espai*. Després l'obra atrevida, d'ideals concepcions, preludi d'una gegantesca doctrina que naix, *Mons imaginaris i mons reals*, que té per digna confirmació *Pluralitat de Mons*, i així d'altres i més d'altres...

Però per dessobre de tot aquest alfilarall d'obres, joies totes elles, hi surava com hi surarà sempre aquella *Urania*, veritable poema de l'espai, l'amor fet ciència, el poltre de la poesia, subjugat per la mà terrenya d'un home que frisant la màxima atenció en la fredor del càlcul, encar ha tingut temps d'enlairar el seu esperit a les regions on no són possibles les matemàtiques, on no hi ha mida possible, perquè si n'hi hagués deixaria de existir l'Ideal.

—Caramba!— feu el *marquesito.*— I doncs, què'n fa després?

—Miri, les dono al negre.

—Ah! Té negre, vostè?

—I que'm costa dèu mil duros, perquè és dels de luxe, dels que no fan pudor...

—Caram, caram!...— feia confós el marqueset. Es veia eclipsat.

Des d'aquell dia que pensa en comprar un negre dels que no fan pudor, però, la veritat..., els troba massa cars. El seu marquesat no dóna per a tant!

L'home fa la dona

Cal instruir a la dona de faisó que sigui beneficiosa a la col·lectivitat a que està destinada.

Això pot semblar un entendre egoista, però no ho és. Primer de tot deixem entès que no parlem de resultats presents, sinó futurs i així a la vegada quedarà entès que la col·lectivitat és la nova collectivitat i la dona la que serà. Resultat: que lo egoista fora el preparar malament la dona per lo futur, car fora fer-la dissortada a ella.

En matèria d'instrucció, sobre tot per lo que a la dona fa referència, hem avançat tan poc que val més dir gens. Demostra tal cosa el fet de que, als nostres dies, la dona que per raó de la instrucció rebuda no ajusta la seva conducta a les normes establertes, és considerada al marge de la moral, que és tant com dir-li immoral.

Què és instrucció? Generalitzant direm que és lo que ens permet conéixer i a la vegada usar de tot quant està inclós en el concepte de racional. I com sigui que a la dona, més que a l'home, se li nega precisament el coneixement dels conceptes racionals, la majoria d'elles careixen d'instrucció.

La conseqüència de tot lo dit seria, aparentment, que la dona resta en la més absurda de les ignoràncies. No és això, precisament, però al nostre entendre és molt pitjor. La seva instrucció no és a base de naturalitats, sinó d'artificis i convencionalismes. Això fa que s'acontenti mansament en compendre lo que aquells que exerceixen influència sobre d'ella li permeten. De manera que la dona, en lloc d'ésser un ser amb personalitat pròpia, que sols amb el ple domini de la seva personalitat fes entrega de la seva voluntat, amb ple coneixement de causa, és un *objecte* preciós obligat a sotmetre's a la voluntat imperiosa de qui la compra en una forma o altra.

No caldrà entrar en detalls per a demostrar quan equivocat és el mètode seguit per a l'instrucció de la dona. Només cal dir que aquest és tan absurde que precisament acaba deixant, per la dona, les resolucions més naturals embolcallades en el misteri, essent la conseqüència immediata la formació de les concepcions més estranyes i capricioses.

En tots els aspectes de la instrucció, es considera a la dona col·locada en un plànol inferior.

D'aquesta manera li preparem una vida plena d'engany, de ficcions i erros, dels quals som nosaltres, els homes, les víctimes, tant o més que elles mateixes.

MIQUEL D'ARNAU

UN DE TANTS

Sense empleo, curt de vista
i beneit de naixement,
En Pau es feu reformista.
—Es un partit—va pensar—
que, tenint per guía a l'Alvarez,
no pot tardâ a governar.
I, ingressant-hi dels primers,
quan aquest moment arribi,
podeu pensar, cavallers!
O governador civil,
o cabo d'«alabarderos»
o una cosa per l'istil.—
Presa la resolució,
va telegrafiâ al seu quefe:
«Pot comptâ amb un servidô».
I el quefe, un xic admirat,
li respongué, molt amable:
«Conformes. Queda apuntat».

A partir d'aquell gran dia
i pensant sempre amb «allò»,
el pobre Pau no vivia.
Encès per la seva fè,
quan trobava algú li dèia:
—¿I és reformista vostè?—
I sense vacilació,
tot el món li responia:
—¡Fugi d'aquí!... ¡No, senyô!
—Millor!—pensava ell, rient:—
Així, el dia del «reparto»
hi haurà a sucar menos gent.—
I, resolt a no badar
quan «allà» a ranxo toquessin,
va dedicar-se a esperar.

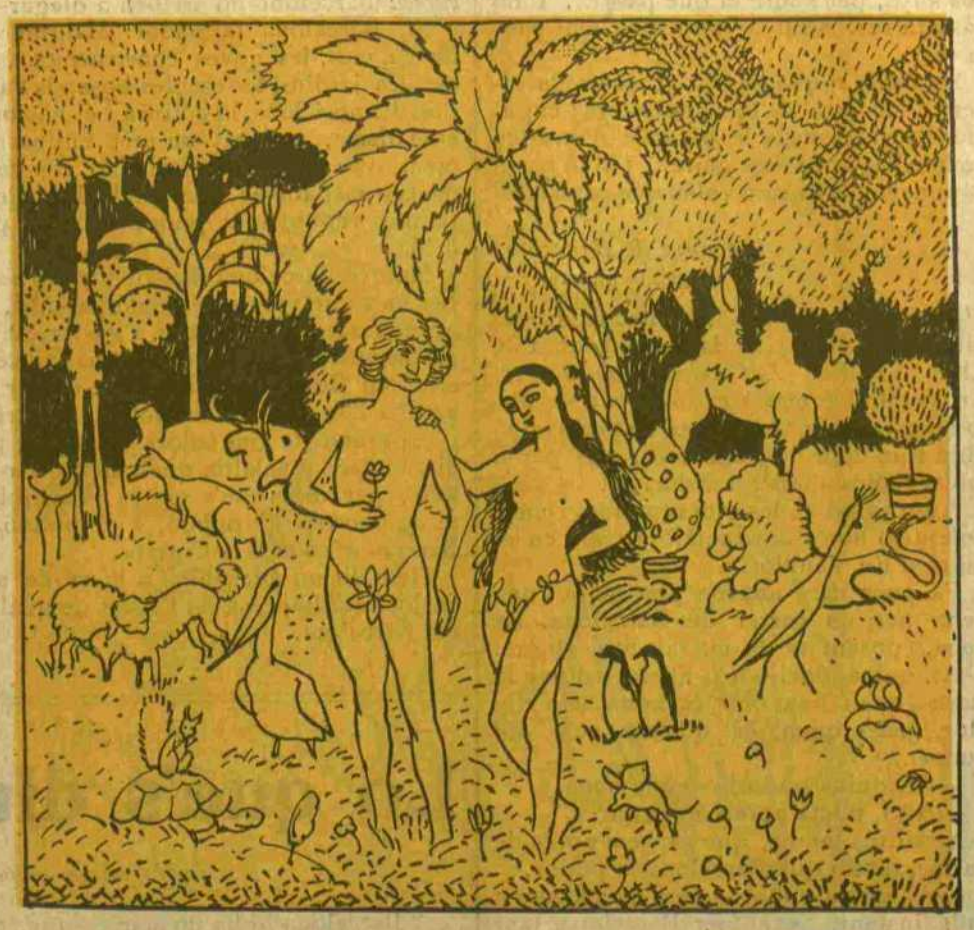
Si el capdill un discurs feia,
el llegia quinze cops
i—¡Què bé s'explica!—dèia.
—Amb coses tan ben xafades,
¿quí li negarà el poder?
Cà!... Això són faves comptades.
L'èxit apareix tan clâ,
que sols queda un petit dubte:
Serà avui?... Serà demà?...—

Més, ai!, els dies passaven;
mort l'efecte del moment,
els discursos s'oblidaven;
Es xerrava, es prometia,
fins es donaven banquets...
però el mannà no venia!
Cansat, En Pau, d'esperâ,
escrigué al quefe tres cartes,
i aquest... ni li contestà.
Veient que era ociós escriure,
preguntà als amics d'aquí,
i se li van posâ a riure.

Com és comprèn fácilment,
això ha portat al seu ànim
un terrible abatiment.
Passa a tot lo actuat revista
i tem que ha fet un bunyol
al ficar-se a reformista.
Del dubte seguint l'estela,
la seva mísera carn
es fón com una candela.
I es troba ja en tals extrems,
que si el triomf tarda massa,
¡tururut!, no hi serà a temps.

C. GUMÁ

ADAM I EVA

—Per la meva tranquil·litat, Adam, assegura'm que no has estimat a cap dona abans de mi.

Què farà el Pare Etern?

***El capitalista:* —Déu meu, que no baixin els preus, que tinc els magatzem abarrotats!...**

***L'obrer:* —Déu meu, fes abaixar els preus, que els meus fills i jo ens estem morint de gana!...**

REPICS

Es una delícia espigolar en els diaris barcelonins! Ve't aquí un que exagerant l'importància del discurs del Rei a Les Planes, preveu unes insospitades conseqüències!

Diu que potser s'hi arribarà a construir un poble, tant és el brill que damunt d'aquell lloc ha deixat el discurs reial.

Un poble? No serà tant! Potser un *quartel*, potser una oficina d'administració civil, tot lo més un palau o una finca de *expansiones cortesanas* de la «Lliga»... I tot això plegat no arriba, no ha arribat mai a formar un poble!

Això dels carnicers ja és massa.

Han trobat el *truc* de deixar la ciutat sense carn una colla de dies seguits, per a després fer una puja en els preus.

I les autoritats els ho permeten.

Les autoritats, des de fa un cert temps, es mostren massa benèvoles amb els que maten.

A Granada s'ha celebrat un concurs de *cante jondo*.

El Rei visitarà Les Hurdes on una gent, en plè segle XX, viu en estat gairebé salvatge i miserable.

Tot molt indígena. S'hi sent, en tot això, *el alma de la raza*.

Un diari gràfic de la localitat diu que Barcelona *vive en una grandeza ficticia por insuficiencia de ingresos normales*. I després: *tiene que apelar a los contínuos sacrificios del contribuyente para salvar tas crisis de su hacienda*.

Com és coneix que l'article ha sigut dictat des de les altures, per un senyor que té molta *trastienda*!

Qui vol contentar a tothom, al concejal i al *contribuyente*, no contenta a ningú. I menys quan el que porta la ploma és un manobre sense enginy ni talent per a vestir les coses amb una mica d'art que cobreixi les vergonyes.

A l'*amanuense* i al seu inspirador se'ls podria dir: De senyor i d'escriptor, se n'ha de venir de mena.

Encara un comentari a la batalla de flors de Montjuic. Parla un del públic:

—Més valdria haver donat una veritable *batalla*, en aquesta muntanya, exposició de tota mena de injustícies...

A Mèxic, En Marcelí Domingo, ha tret tota la bilis que li feren menjar les autoritats i certs polítics espanyols.

Ha donat unes conferències que han tret foc.

No ho han llegit tots els *paveros* apòstols de la democràcia espanyola?

No ha deixat *títere con cabeza*. Ara el que cal és que sigui tan valent quan torni a Espanya.

Hem vist en un diari de Barcelona una llarga informació comercial amb un gros títol que diu: *Como se fabrican las bolas*.

Les petites, deu voler dir, perquè les més grosses no es fabriquen pas a Sant Guim, sinó a la Plaça de la Cucurulla.

Cal fer notar una diferència, per això; aquestes a que ens referim, a més de grosses són ensucrades. Amb tot i estar ensucrades, tan grosses deuen ésser que els de la Conferència Nacional no se les han pogut empassar.

A la Casa del Poble de Madrid, se celebrà dilluns passat un míting per a la formació del front únic proletari. En ell hi prengué part entre altres el notable escriptor En Oscar Pérez Solís.

Seria de desitjar que aquests nobles propòsits arribessin a tenir una realització i vegessim units com un sol home a tots els obrers espanyols posant punt final a les divisions i antagonismes que durant els darrers anys tant han pertorbat la seva tranquillitat, destorbant així en gran part totes les seves ànsies de reivindicació.

Imprenta L'Esquella i La Campana :-: Carerr de l'Om, 8.—Barcelona